

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-595

20.10.2017

Прем'єр-міністру України

ГРОЙСМАНУ В.Б.

Шановний Володимире Борисовичу!

Надсилаємо адресований Вам депутатський запит народного депутата України Павленка Ю. О., оголошений на засіданні Верховної Ради України 20 жовтня 2017 року, для розгляду і надання відповіді автору запиту і Голові Верховної Ради України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: депутатський запит на 4 арк. у 1 прим.

З повагою

А. ПАРУБІЙ

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ
01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5

19 жовтня 2017 р.
№ 046/2/183-17

Прем'єр-міністру України
В.Б.ГРОЙСМАНУ

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ

*Про накопичення негативних тенденцій
в сфері усиновлення та розвитку сімейних
форм виховання для дітей-сиріт та
дітей, позбавлених батьківського піклування*

Шановний Володимире Борисовичу!

В останні три роки в Україні сформувалися негативні тенденції в сфері усиновлення та сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: у державі відбувається невиправдане скорочення кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; в усіх регіонах країни зменшується усиновлення і влаштування дітей на виховання у сім'ї, при цьому кількість бажаючих усиновити залишається високою; державні кошти, передбачені бюджетом на утримання дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування, не використовуються; повноваження щодо усиновлення та влаштування дітей у сімейні форми виховання об'єднаним територіальним громадам в процесах децентралізації влади не передані.

При збереженні таких тенденцій, завдання щодо деінституалізації дітей та здійснення децентралізації влади з урахуванням прав дитини залишаться не виконаними.

Через фактичну заборону постановою Кабінету Міністрів від 21 жовтня 2015 року №856 надавати дітям статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, відбувається невинуватене скорочення кількості таких дітей: у довоєнний час їх в державі було 90 тисяч, тепер – понад 74 тисяч. На мою вимогу, у минулому році, Мінсоцполітики відновило облік 1797 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, яких безпідставно було виключено з обліку дітей, які мають право на усиновлення та сімейне влаштування, тільки через те, що ці діти, перебуваючи в Україні, походять з нині непідконтрольних Україні територій.

Сімейне влаштування дітей зменшується у Луганській та Донецькій областях. У Донецькій області 42 дитини перебувають у медичних закладах з соціальних причин, третина терміном понад три місяці. Лікарня стала місцем проживання дітей віком до трьох років, бо туди направляють дітей і після вилучення у батьків, і після позбавлення батьківських прав, і на прохання служб у справах дітей. За 8 місяців 2017 року кількість дітей у єдиному в області будинку дитини «Антошка» міста Краматорськ збільшилась майже вдвічі і становить 121% від потужності закладу. Центри соціально-психологічної реабілітації дітей переповнені постійно.

В регіоні проведення АТО змінюються причини посиротіння дітей: кількість сиріт зменшується, а позбавлених батьківського піклування зростає, у тому числі відібраних у батьків, особливо, покинутих, підкинутих дітей. Усиновлення також зменшується. Основна причина: це відсутність змін до законодавства, які б запроваджували процедури з урахуванням військових дій в регіоні.

Попри те, що 1800 кандидатів в усиновителів щодня шукають дитину для усиновлення, в Україні сформовано штучний дефіцит дітей, які мають право бути усиновленими. Як наслідок, щорічно усиновлення дітей зменшується на 400 випадків, влаштування дітей у прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу – на понад 100 дітей.

Певний вплив на процеси позбавлення прав небезпечних для дитини батьків та набуття дітьми статусу «дитина, позбавлена батьківського піклування» справляє судова реформа. Термін розгляду судами справ про позбавлення батьківських прав в три-чотири рази перевищує термін, визначений законодавством, і становить 9 місяців. Кожен п'ятий позов, поданий органами опіки та піклування з цих питань, або залишено без розгляду, або повернуто з відмовою у задоволенні позову, вимагаючи активізації соціальної роботи з такими батьками.

Негативний вплив на реалізацію права дитини на сімейне виховання справляє послаблення системи органів, до компетенції яких належить захист прав дітей та соціальний супровід сімей із дітьми. Низький рівень укомплектованості кадрами служб у справах дітей та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді загрожуює втратою дієздатності цих установ та ставить під сумнів

спроможність забезпечення реалізації державної політики у цій сфері. Якщо у, передвоєнному, 2013 році майже 5 тисяч дітей, втративши рідних батьків, були усиновлені або влаштовані в сім'ї, то за підсумками 2016 року в сім'ї влаштовано вдвічі менше дітей.

Через низьку професійну компетентність Мінсоцполітики, з виділених у Державному бюджеті на 2016 рік 656 млн.грн видатків на влаштування та утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, невикористаними, за даними Рахункової Палати, залишились 172 млн.грн, прогнозована «економія» у 2017 році, з передбачених у бюджеті 890 млн. грн., очікується понад 300 млн. гривень.

Національна стратегія реформування системи інституційного догляду і виховання дітей та план заходів з її реалізації є вкрай необхідними для подальшого розвитку системи захисту прав дитини в Україні. Разом з тим, мета, завдання, заходи, що пропонуються задля досягнення запланованого, є такими, що не дозволять отримати бажаного результату, перш за все, через відсутність ефективної взаємодії на місцях та фахового керівництва центральних органів виконавчої влади.

Вже понад 450 тисяч дітей проживають у новостворених об'єднаних громадах. Центральні органи влади не надали необхідних рекомендацій щодо виконання об'єднаною територіальною громадою функцій органу опіки та піклування, повноважень з питань профілактики соціального сирітства, усиновлення та влаштування дітей у сімейні форми виховання тощо. Об'єднані територіальні громади не наділені і не виконують функцій, які передбачені законодавством України і забезпечені фінансуванням в Державного бюджету.

З 2005 року всі Президенти і Уряди країни, незалежно від політичних переконань, системно працювали на створення умов для захисту дітей, які втратили батьківське піклування. Як наслідок, у 2011 році Комітетом ООН з прав дитини Україна була визнана країною з найкращим рівнем захисту права дитини на сім'ю.

Ваш особистий успішний досвід роботи Міським Головою міста Вінниця та головою органу опіки та піклування міста є підтвердженням того, що в Україні створена ефективна система забезпечення дітей сімейним вихованням. Наявність практики, повноважень і фінансування з Державного бюджету не може обумовлювати зменшення кількості усиновлених та влаштованих в сім'ї дітей, як це відбувається сьогодні. Мінсоцполітики втрачено контроль над надзвичайно важливими соціальними процесами в сфері захисту прав дитини, у тому числі надання дітям статусу сиріт та позбавлених батьківського піклування, їх влаштування в сімейні форми виховання, насамкінець процесу деінституалізації та децентралізації. Намагання будь-що прозвітувати про успішну діяльність посадових осіб, обумовлюють маніпулювання відсотками (ігнорування статистичних показників) і приховування реальної критичної ситуації щодо кількості усиновлених та влаштованих в сім'ї дітей.

Всі ці тривожні тенденції отримали підтвердження під час проведення 12 жовтня 2016 року, ініційованих мною, парламентських слухань (Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань на тему: "Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист"» №1906-VIII від 22 лютого 2017 року), а також в ході розгляду 22 вересня 2017 року депутатським міжфракційним об'єднанням «Захист прав дитини – пріоритет держави» питання про реалізацію права дитини на усиновлення та влаштування у сімейні форми виховання.

Принагідно повідомляю, що Ваше доручення Міністру соціальної політики про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів від 5 квітня 2017 року №268 «Про затвердження порядку надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів» залишається не виконаним.

Прошу вжити заходів щодо відновлення та захисту прав дітей на усиновлення, сімейне виховання, а також захисту дітей від воєнних дій та збройного конфлікту.

З повагою
Народний депутат України

ПАВЛЕНКО Ю.О.
(посв. № 183)